

REDOVISNING AV PROJEKT AMMARNÄSÖRING 2009-2012

ammarnäsöringen

en resurs för framtiden?

**Vad är en Ammarnäsöring?
Hur lever denna öringstam?
Hur kan den vara en resurs för framtiden?**

Bakgrund Ammarnäsöringen

I Vindelälvens övre delar mellan Ammarnäs/Kraddsele och Sorsele finns en storvuxen öringstam. Medelvikten vid sportfiske har de senaste åren legat runt 3,6 kg, men den kan nå vikter upp emot 8 kg. Öringen i detta område är en av de sista livskraftiga vilda storöringstammarna i landet.

Öringen föds i de strömmande partierna av Vindelälven mellan Ammarnäs och Kraddsele. Efter ett antal år i älven vandrar den ut i sjöarna Storvindeln och Övre Gautsträsk, för att växa sig stor med framförallt sik som huvudföda. Vid en vikt på ca 2,5 kilo startar de sin första vandring mot sina födelseplatser för att leka. Leken sker i sept-okt och efter den, så övervintrar de flesta individerna i älven, innan de till våren går ut på sjöarna för att återigen börja äta.

Denna stam av öring benämns ofta som Ammarnäsöring och har stått i fokus för flertalet vetenskapliga studier (ex. Näslund 1993, Rivinoja et al. 2004 & Spade 2011 samt Bidner & Stenlund - Telemetry 1998). Stammen har också använts som föräldrafisk vid odling för utsättning och utgör idag en mycket värdefull förnyelsebar resurs för sportfisket i övre Vindelälven.

Projektbeskrivning

Den övergripande målsättningen för projekt Ammarnäsöring 2009-2012 är att genom ökade kunskaper, skapa bättre underlag för en biologisk och ekonomisk uthållig förvaltning av denna resurs.

I projektets del I (2009-2010) startade arbetet med att samla in data angående populationsstorlek, produktion och vandringsmönster. Detta har i första hand skett genom dykinventeringar, elfisken och telemetristudier.

I del II (2011-2012) slutfördes datainsamlingen och det utvecklades information via hemsidan. Det skapades ett digitalt informationsmaterial som är mobilt och kan förevisas exempelvis på naturrum, bibliotek och kommuner. Det sammanställdes också en vetenskaplig rapport i samarbete med SLU om Ammarnäsöringens vandringsmönster.

I del II sammanställdes även en publik broschyr med syfte att sprida information om öringens biologi och värde. Avslutningsvis genomfördes två seminarier där erfarenheter från projektet förmedlades.

Projektet har fortlöpande kommunicerats via Ammarnäs FVO:s hemsida och på informationsmöten. På hemsidan finner man även resultaten från den telemetristudie som utfördes under projektiden.

Projektet har genomförts i ett brett samarbete med fiskevårdsområden, aktiva sportfiskare och SLU.

Öringens medelvikt vid sportfiske har de senaste åren legat runt 3,6 kg, men den kan nå vikter upp emot 8 kg.

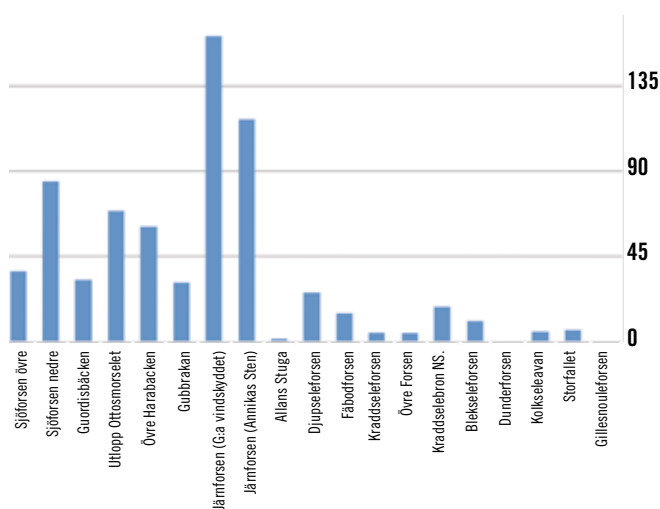

Elfiske

Elfiske är en inventeringsmetod framtagen för strömmande vatten och mindre fisk. Metoden går ut på att man med hjälp av elektrisk ström bedövar fisken inom en viss yta. All fisk artbestäms, mäts och släpps sedan ut igen. Elfisket ger en bra uppfattning om vilka arter som finns i vattendraget och i vilka tätheter (antal fiskar per 100 m²) de förekommer på olika lokaler. Får man höga tätheter av årsungar på en viss lokal, så kan man anta att det förekommit lek i detta område hösten innan. Se diagram nedan.

Elfisken har utförts i detta område sedan 2006, i projektet användes samma lokaler som tidigare i området mellan Sjöforsen och Gillesnoulle. Ytorna som fiskades var ca 200 m² stora. Elfiskena visar att med största säkerhet så ligger Ammarnäsöringens huvudsakliga leklokaler i området mellan Sjöforsen och Järnforsen. Tätheterna där är vissa år bland de högsta uppmätta i norra Sverige. Nedanför Järnforsen blir tätheterna av öringens årsungar lägre. Under åren 2010 och 2011 fångades även lax (!) på lokalerna strax nedströms Järnforsen. Detta innebär att laxar från havet har kämpat nästan ända upp till Ammarnäs för att leka, en resa på ca 35 mil, förbi tunga forsar, stora sjöar och inte minst ett kraftverk...

Tätheter årsungar av öring 2006-2012 (medelvärden)

SAMMANFATTNING ELFISKE

- ▶ Ammarnäsöringens huvudsakliga lekströmmar ligger mellan Sjöforsen och Järnforsen i Vindelälven.
- ▶ Vissa av dessa lokaler har extremt höga tätheter av årsungar.
- ▶ Lax fångades på projektets elfisken så högt upp som i Djupseleforsen.

Dykning

När det gäller inventering av stor fisk i strömmande vatten så är dykning en bra metod. Resultaten kan jämföras med bl.a. sportfiskestatistik i området och ligga till grund för en bra förvaltning av systemet. Den ger också information om inblandning av andra arter i systemet.

Förutom tätheter av stor fisk erhåller man också viktig information om bottenstrukturer, sedimentation och lekströmmar.

Metodikerna går ut på att dykare (2-3 st) iförda torrdräkt, simfenor och snorkel glider med strömmen nedströms och registrerar fisk som kommer i deras väg. Arter, antal och längdintervall rapporteras till en protokollförare på stranden som följer med dykarna nedströms.

Dykinventeringen utfördes vid två tillfällen mellan Sjöforsen och Järnforsen i Vindelälven varje sommar/ höst under projektperioden. Resultaten av dykningarna har visat att mellan 50 och 100 individer av denna öringstam befinner sig inom detta område vid dyktillfällena. Eftersom deras lekvandring från sjöarna påbörjas redan under juli månad, så fylls området på under sommaren. Vid höstens dyk i september, så antar vi att det är den ungefärliga mängden lekfish för det året som vi inventerar. Ett alltför stort uttag av lekmogen fisk kan få stora konsekvenser för kommande generationer av öring. Detta är viktigt att tänka på i förvaltningen av denna resurs då antalet lekfishar i en fiskpopulation inte är speciellt stor.

SAMMANFATTNING DYKINVENTERING

- ▶ Dykning 2 gånger varje år på sträckan Sjöforsen-Järnforsen.
- ▶ Mellan 50 och 100 öringar (över 2 kg) observerades vid varje dyktillfälle.
- ▶ Förutom öring observerades mängder av harr, några rödingar och kanadarödingar.
- ▶ En fiskpopulations lekbestånd är inte så stort, detta är viktigt att ta hänsyn till i arbetet med förvaltningen av öringresursen.

Telemetri

För att studera öringens vandringsmönster genomfördes 2010-2011 en telemetri-studie. Detta går ut på att man märker fiskar med radiosändare och sedan pejar in deras positioner under en period, som bestäms av sändarens livslängd. De sändare vi använde oss av i projektet, gav förutom vanliga positionssignaler även aktivitetssignaler, som visar på ökad rörlighet hos fisken, samt mortalitetssignal som indikerar att fisken varit stilla under en längre tid. Våra sändare hade en livslängd på ca 1,5 år. Vi märkte totalt 20 öringar mellan 3 och 6,5 kilo. Vi såg till att fisken uppvisade god kondition och inte hade några andra synliga defekter innan den märktes. Utbildade märkare märkte fisken enligt fastställd instruktion. Data på individen samlades in såsom vikt, längd, kön, datum och tid, fjällprov, genprov, samt foto på fisken. Sportfiskare från när och fjärran var de som fångade fiskarna åt oss, de fick också i många fall vara med och se själva märkningen. Pejlingen av de märkta öringarna genomfördes huvudsakligen med hjälp av fiskerättsågarorganisationerna i området. Pejlingen skedde med jämna tidsintervall, med förtäring vid hög aktivitet som lek, vandring, efter spöfångster m.m. Tre stycken loggrar placeras ut på strategiska ställen, för att passivt kunna registrera vandrigen. Pejlinformationen registrerades med hjälp av koordinater och sammanställdes till ett kartmaterial, som visar varje individs rörelser under 1,5 år.

SAMMANFATTNING TELEMETRI

- ▶ 20 öringar mellan 3 och 6,5 kilo märktes i projektet
- ▶ Pejlingen genomfördes under 1,5 år, med hjälp av lokala fiskerättsågarorganisationer
- ▶ Öringen vandrade efter lek till övervintringsplatser i älven, till våren gick de ut på sjöarna.
- ▶ Stammen verkar ha sitt levnadsområde mellan Sorsele och Ammarnäs
- ▶ De centrala delarna av Storvindeln är det område som verkar nyttjas mest under öringens tillväxtfas.

Slutsatser

- ▶ Ammarnäsöringen är en av de sista kvarvarande vilda storöringstammarna i landet.
- ▶ Medelvikten på lekfisken ligger på 3,6 kilo.
- ▶ Öringarna finns i Vindelälven mellan Sorsele och Ammarnäs.
- ▶ Stammen är sjölevande, men lekvandrar till huvudlekområdena mellan Sjöforsen och Järnforsen i Vindelälven.
- ▶ Efter leken i sept-okt övervintrar de i älven, innan de i maj-juni går ut på sjöarna igen.
- ▶ Stammens lekbestand är relativt litet, vilket betyder att ett alltför högt uttag av stor fisk kan få stora konsekvenser.
- ▶ Forskningen har bidragit till att fiskeförvaltningsorganisationerna i de övre områdena förändrat sina regelverk för fisket, vilket ger stammen möjlighet att utvecklas.
- ▶ Eftersom ammarnäsöringen har ett levnadsområde på nästan 10 mil, krävs ett stort engagemang, detta gäller även sjöarna där öringen tillväxer.
- ▶ Ett minskat uttag av köns mogen fisk (över ca 2 kilo), skulle innebära flera lekfiskar på lekplatserna, vilket ger mer årsungar och i förlängningen även mer fisk på sjöarna.
- ▶ Fisket efter harr och öring är idag en av de största anledningarna till att besöka Sorsele/ Ammarnäs sommartid.
- ▶ Sköter vi vårat eget fiske på rätt sätt och skapar säljbara fiskeprodukter till våra gäster, så kan vi behålla och kanske utveckla denna unika resurs till något ännu bättre...

För mer information kring projektet

- Magnus Bidner, Ekom AB - 072-528 28 01
- Peter Schmitt, Ammarnäs FVO - 070-695 41 92
- Daniel Holmqvist, Vindelälvens Fiskeråd - 070-608 45 40
- Ammarnäs FVO hemsida - www.ammarnasfvo.se

Projektet har finansierats av Europeiska Fiskefonden och Vindelälvens Fiskeområde med dess medfinansierare. Vindelälvens Fiskeområde är ett av 14 prioriterade områden i Sverige, där EU gör en särskild satsning på utvecklingen av fiskerinäringen.

Vindelälvens Fiskeråd har varit ägare av och administrerat projektet. För det praktiska genomförandet har i första hand Magnus Bidner (Ekom AB) och Ammarnäs FVO ansvarat.

